

GHID PRIVIND TIPOLOGII DE SPĂLARE A BANILOR ÎN DOMENIUL COMERCIALIZĂRII METALELOR ȘI PIETRELOR PREȚIOASE

2024

Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor

CUPRINS

INTRODUCERE

- 1.1. Scopul ghidului
- 1.2. Rolul Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor
- 1.3. Listă de abrevieri

CADRU LEGISLATIV

- 2.1. Reglementări internaționale
- 2.2. Cadrul juridic la nivel european
- 2.3. Procesul Kimberley
- 2.4. Legislație națională
- 2.5. Obligațiile entităților raportoare
- 2.6. Autorizarea și supravegherea operatorilor economici care efectuează operațiuni cu metale și pietre prețioase

INDICATORI DE SUSPICIUNE

- 3.1. Riscurile de spălare a banilor în domeniul comercializării metalelor și pietrelor prețioase
- 3.2. Risc transfrontalier
- 3.3. Comportamente care ar putea ridica suspiciuni (red flags)

TIPOLOGII DE SPĂLARE A BANILOR

CONCLUZII

1. INTRODUCERE

Fenomenul de spălare a banilor în domeniul comercializării metalelor și pietrelor prețioase

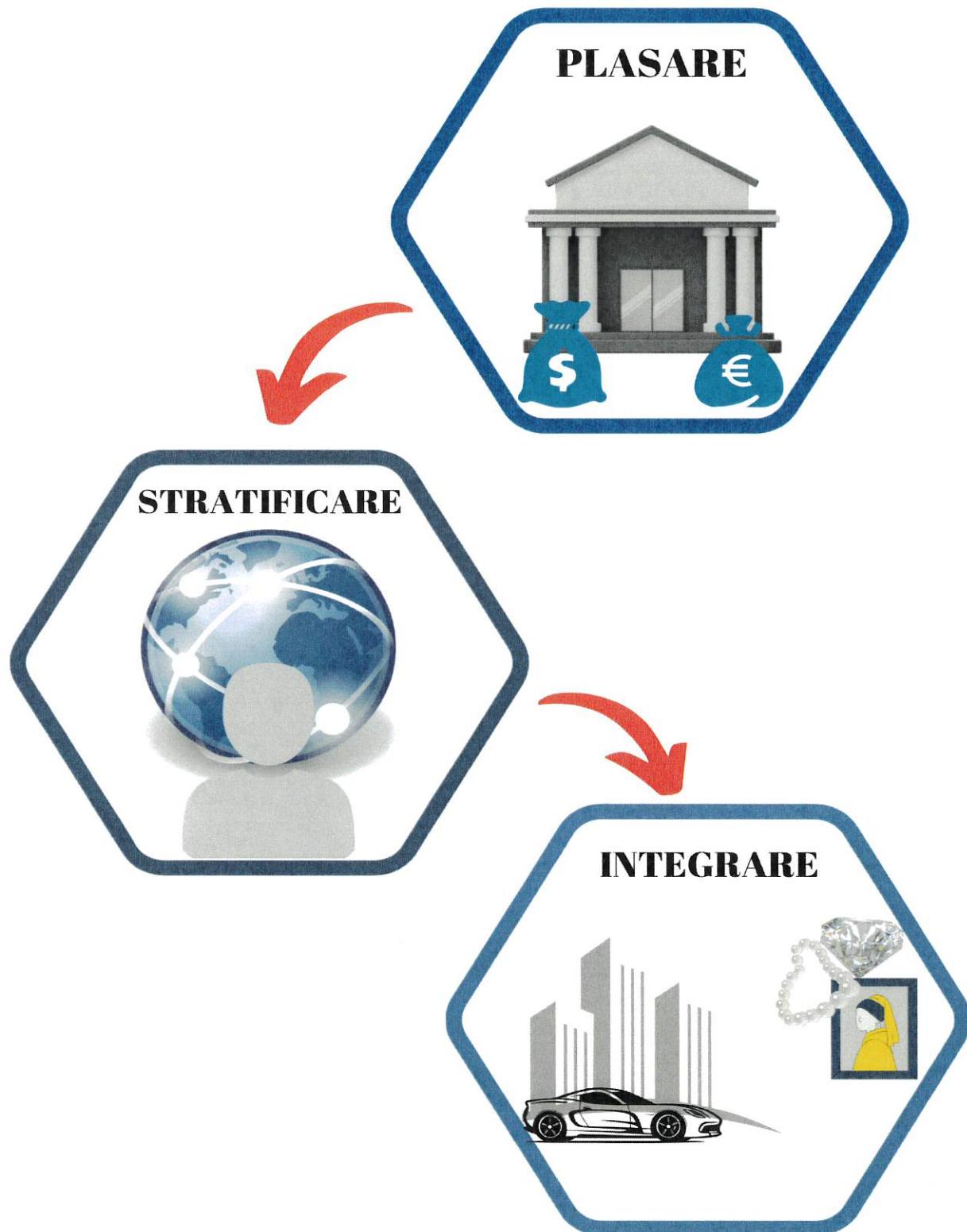
Profesioniștii care comercializează metale și pietre prețioase, precum și bijuterii de lux, sunt expoziți la riscuri semnificative de spălare a banilor, în special când efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele.

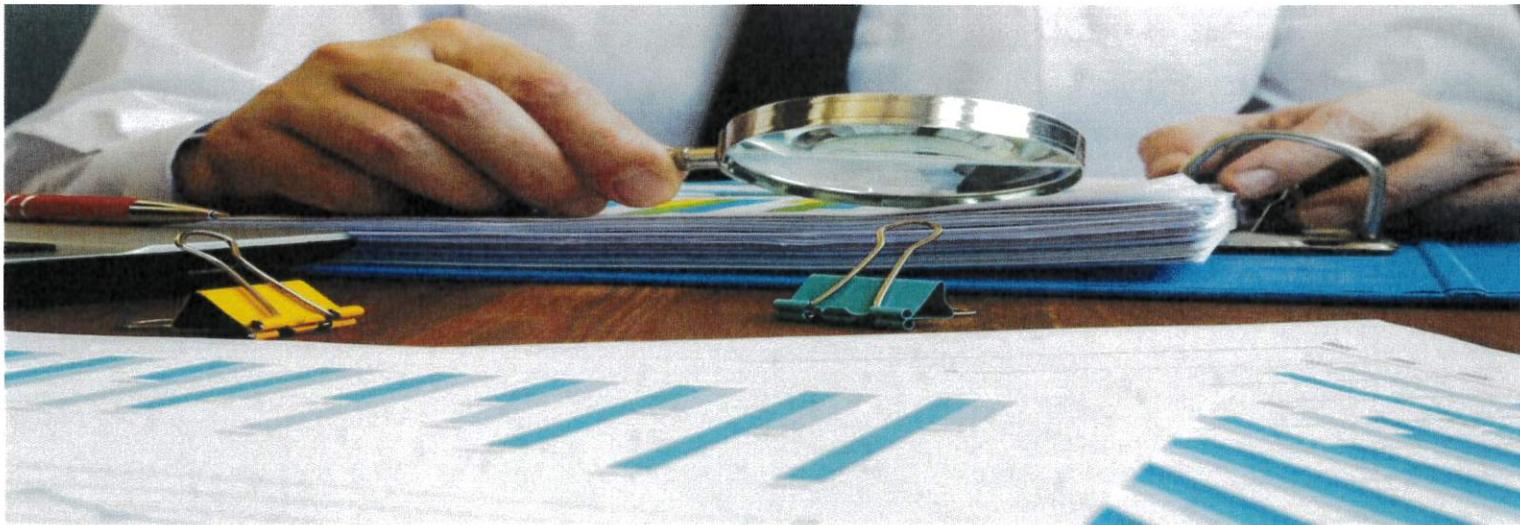
Infractorii au folosit în mod frecvent acest domeniu pentru a transforma veniturile provenite din activități ilegale deoarece este accesibil și nu necesită expertiză specifică, astfel bunurile au caracteristica unică de a-și păstra valoarea pe termen lung.

Spălarea de bani este un proces prin care infractorii reciclează veniturile ilicite provenite din comiterea de infracțiuni predicate. Prima etapă este reprezentată de plasarea fondurilor ilicite în sistemul financiar. A doua etapă este stratificarea, care presupune o serie de mișcări de fonduri pentru a le îndepărta de sursa lor. În a treia etapă, profiturile spălate sunt integrate în circuitul civil prin investiții în imobiliare, bunuri de lux sau afaceri legitime.

Sursa: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Methodsandtrends/Professional-money-laundering.html>

ETAPELE UNEI SCHEME DE SPĂLARE A BANILOR

1.1. SCOPUL GHIDULUI

Scopul ghidului este asimilarea de informații și cunoștințe care să ajute la dezvoltarea înțelegerii în privința riscului de spălare a banilor în domeniul comercializării metalelor și pietrelor prețioase. Ghidul este adresat profesioniștilor din domeniul comerțului cu metale și pietre prețioase, respectiv specialiștilor în aplicarea legislației incidente în materia prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului.

În cuprinsul acestui ghid se vor regăsi informații cu privire la autorizarea operatorilor economici care efectuează operațiuni cu metale și pietre prețioase, respectiv la identificarea și interpretarea indicatorilor de suspiciune. Vor fi prezentate alerte (red flags) ce pot conduce la o bănuială rezonabilă cu privire la tranzacții sau comportamente suspecte în domeniul comercializării metalelor și pietrelor prețioase.

Prin analizarea tipologilor de spălare a banilor în domeniul comercializării metalelor și pietrelor prețioase, se vor oferi exemple și studii de caz pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra fenomenului infracțional și etapele de introducere a fondurilor ilicite în circuitul civil.

Trebuie subliniat faptul că acest ghid nu reprezintă o modalitate de a oferi consultanță juridică sau financiară, astfel cititorii sunt încurajați să consulte specialiștii în domeniu pentru interpretarea și aplicarea reglementărilor incidente.

1.2. ROLUL OFICIULUI NAȚIONAL DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A SPĂLĂRII BANIILOR

Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor este Unitatea de Informații Financiare a României (FIU) de tip administrativ, cu rol de lider în elaborarea, coordonarea și implementarea sistemului de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului.

Activitatea sa a început încă din anul 1999 funcționând ca organ cu personalitate juridică, independent și autonom din punct de vedere operațional și funcțional, în subordinea Ministerului Finanțelor.

În conformitate cu prevederile art. 39 alin. 2 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, are ca obiect de activitate primirea, analizarea, prelucrarea și diseminarea informațiilor cu caracter financiar, supravegherea și controlul, conform legii, al entităților raportoare în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului.

Oficiul reprezintă România în domeniul propriu de competență și promovează schimbul de experiență în relațiile cu organizațiile și instituțiile internaționale de profil, cooperează cu unitățile de informații financiare străine, participă la activitățile organismelor internaționale de profil și este membru al acestora.

1.3 LISTĂ DE ABREVIERI

- ❖ **ONPCSB** - Oficiul Național Pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor
- ❖ **GAFI/FATF** - Grupul de Acțiune Financiară Internațională
- ❖ **AML** - Anti-Money Laundering
- ❖ **CFT** - Combaterea Finanțării Terorismului
- ❖ **KP** - Procesul Kimberley
- ❖ **KPCS** - Schema de Certificare a Procesului Kimberley
- ❖ **KYC** - Măsuri de Cunoaștere a Clientelei
- ❖ **ENR** - Evaluare Națională a Riscurilor
- ❖ **ANPC** - Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor
- ❖ **ANAF** - Agenția Națională de Administrare Fiscală
- ❖ **DNFBP** - Afaceri și profesii nefinanciare desemnate
- ❖ **SEE** - Spațiul Economic European
- ❖ **OMV/WCO** - Organizația Mondială a Vămilor
- ❖ **DIICOT** - Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism

2. CADRU LEGISLATIV

2.1 REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE

Grupul de acțiune financiară (GAFI) este organul de supraveghere global pentru spălarea banilor și finanțarea terorismului. Organismul interguvernamental stabilește standarde internaționale care au ca scop prevenirea acestor activități ilegale și a prejudiciului pe care acestea le provoacă societății.

Organismul format din 39 de membri stabilește standarde internaționale pentru a se asigura că autoritățile naționale pot urmări în mod eficient fondurile ilicite legate de traficul de droguri, comerțul ilicit cu arme, frauda cibernetică și alte infracțiuni grave. În total, peste 200 de țări și jurisdicții s-au angajat să implementeze Standardele FATF ca parte a unui răspuns global coordonat pentru prevenirea crimei organizate, a corupției și a terorismului.

FATF a fost înființat în anul 1989 și are sediul la Paris, Franța.

Sursa: <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/who-we-are.html>

2.2 CADRUL JURIDIC LA NIVEL EUROPEAN ÎN MATERIA COMBATERII SPĂLĂRII BANILOR

A patra directivă care abordează amenințarea reprezentată de spălarea banilor este Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei.

Cea de a cincea Directivă privind combaterea spălării banilor (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018 de modificare a Directivei (UE) 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului finanțier în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, precum și de modificare a Directivelor 2009/138/CE și 2013/36/UE a intrat în vigoare în iunie 2018. Aceste norme încearcă să găsească un echilibru între necesitatea unei mai bune securități și protecția drepturilor fundamentale și a libertăților economice. Modificările au aliniat, de asemenea, legislația UE la standardele internaționale elaborate în cadrul GAFI.

La 7 decembrie 2022, Consiliul a convenit asupra poziției sale privind un reglement și o directivă - două acte legislative esențiale în cadrul de reglementare consolidat al UE pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului. Odată adoptate, noile norme vor face mult mai dificilă spălarea banilor murdari, astfel la nivelul UE va exista o limită maximă de 10.000 EUR pentru plătile în numerar.

Pentru prima dată, cadrul de reglementare armonizează și clarifică normele în vigoare la nivelul Uniunii Europene. Domeniul de aplicare al normelor va fi extins la persoanele care comercializează metale prețioase, pietre prețioase și bunuri culturale, la bijutieri, ceasornicari și giuvaergii. Aceștia vor fi supuși obligațiilor care decurg din noile norme.

Consiliul European a adoptat în 19 decembrie 2023 al 12-lea pachet de măsuri restrictive economice și individuale, având în vedere războiul de agresiune al Rusiei în continuare împotriva Ucrainei. Printre măsurile incluse în pachet se regăsește și interdicția importului, cumpărării sau transferului direct sau indirect de diamante din Rusia. Această interdicție se aplică diamantelor originare din Rusia, diamantelor exportate din Rusia, diamantelor care tranzitează Rusia și diamantelor rusești atunci când sunt prelucrate în țări terțe.

O interdicție directă se aplică diamantelor naturale și sintetice neindustriale, precum și bijuteriilor cu diamante, începând cu 1 ianuarie 2024. Interdicția indirectă a importului de diamante rusești atunci când sunt prelucrate (tăiate și/sau lustruite) în țări terțe, inclusiv bijuterii care încorporează diamantele originare din Rusia, va fi introdusă treptat începând cu 1 martie 2024 și se vor finaliza pâna la 1 septembrie 2024.

Surse: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing>

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/18/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-eu-adopts-12th-package-of-economic-and-individual-sanctions>

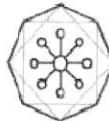
2.3 PROCESUL KIMBERLEY

Procesul Kimberley (KP) este un sistem internațional de certificare care guvernează comerțul cu diamante brute pentru a preveni fluxul de diamante provenite din zone de conflict, contribuind în același timp la protejarea comerțului legitim cu diamante brute. Sistemul de certificare a Procesului Kimberley reprezintă o înțelegere internațională care are ca scop prevenirea finanțării unor acte teroriste sau a unor mișcări rebele împotriva guvernelor lor legitime cu sume provenite din comerțul internațional ilegal cu diamante brute.

Sistemul de certificare pentru Procesul Kimberley a fost adoptat de statele participante la Reuniunea Plenară a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite de la Interlaken, Elveția, din data de 5 noiembrie 2002.

România este stat participant din anul 2003, iar sistemul de certificare pentru Procesul Kimberley a fost instituit prin H.G. nr. 1175/2003. Cadrul legal pentru punerea în aplicare a sistemului de certificare a fost reglementat prin H.G. nr. 1856/2006 pentru aplicarea sistemului de certificare pentru Procesul Kimberley privind comerțul internațional cu diamante brute, act normativ ce asigură aplicarea pe teritoriul României a prevederilor Regulamentului Consiliului (EC) 2368/2002.

Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC) este autoritatea desemnată cu punerea în aplicare a sistemului de certificare pentru Procesul Kimberley. În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, ANPC colaborează cu Comisia Europeană și cu celealte instituții similare din statele membre. Principalele atribuții sunt confirmarea certificatelor Kimberley care însătesc importurile de diamante brute, emiterea și validarea celor care însătesc exporturile, verificarea fizică a fiecărei încărcături, confirmarea și certificarea stocurilor. Nerespectarea prevederilor legale în domeniu se sanctionează cu amendă de la 10.000 lei la 50.000 lei.

United in eradicating **Conflict Diamonds**

Uniting governments, civil society and the wider industry,
the Kimberley Process (KP) defines conflict diamonds as:
'rough diamonds used to finance wars against governments'
- around the world.

KP members are responsible for stemming
99.8% of the global production of conflict
diamonds.

Sursa: <https://www.kimberleyprocess.com/en/what-kp>

2.4 LEGISLAȚIE NAȚIONALĂ

- **Legea nr. 129/2019** pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare;
- **O.U.G. nr. 53/2022** privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare;
- **H.G. nr. 603/2011** pentru aprobarea Normelor privind supravegherea de către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor a modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale, modificată prin H.G. nr. 299/2021;
- **Ordinul Președintelui O.N.P.C.S.B. nr. 37/2021** privind aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, pentru entitățile raportoare supravegheate și controlate de către O.N.P.C.S.B.

Conform art. 5 alin. (1) lit. i din **Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului**, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, sunt considerate entități raportoare, aflate sub supravegherea Oficiului, persoanele care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele. Astfel, acestea sunt obligate să transmită rapoarte cu tranzacții suspecte sau neobișnuite.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 53/2022 reprezintă cadrul legal prin care se instituie obligația entităților raportoare prevăzute la art. 5 alin. (1) lit. g)-k) din Legea nr. 129/2019, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv persoanele care comercializează bunuri, precum pietrele sau metalele prețioase, doar în măsura în care în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, de a notifica Oficiul, exclusiv în format electronic, în termen de 15 zile cu privire la începerea, suspendarea sau încetarea activității care intră sub incidenta legii. Prin această măsură se dorește cunoașterea dimensiunii sectorului și monitorizarea entităților raportoare, respectiv conștientizarea de către persoanele implicate a importanței respectării obligațiilor ce le revin în domeniul prevenirii spălării banilor și a riscurilor la care sunt expuse.

Hotărârea de Guvern nr. 603/2011, modificată prin **Hotărârea nr. 299/2021**, reprezintă actul normativ prin care sunt aprobată Normele privind supravegherea de către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor a modului de punere în aplicare a sanctiunilor internaționale. Sunt stabilite responsabilitățile entităților raportoare în ceea ce privește aplicarea sanctiunilor internaționale, reprezentând o obligație de conduită preventivă a operatorilor economici cu respectarea standardelor internaționale în materie.

Ordinul Președintelui O.N.P.C.S.B. nr. 37/2021 privind aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 129/2019 stabilește cadrul și regulile specifice pe care entitățile raportoare aflate în portofoliul de supraveghere al Oficiului trebuie să le urmeze în vederea conformării cu legislația națională în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, respectiv: identificarea și verificarea clienților, evaluarea riscurilor, monitorizarea tranzacțiilor, raportarea tranzacțiilor cu numerar, raportarea tranzacțiilor suspecte etc.

Actele normative menționate, precum și alte documente relevante în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, pot fi accesate și consultate pe site-ul oficial al Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (**ONPCSB**) www.onpcsb.ro.

2.5 OBLIGAȚIILE ENTITĂȚILOR RAPORTOARE ÎN DOMENIUL COMERCIALIZĂRII METALELOR ȘI PIETRELOR PREȚIOASE ÎN SCOPUL PREVENIRII SPĂLĂRII BANILOR

Potrivit dispozițiilor Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, persoanele care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, au obligații specifice în privința prevenirii spălării banilor în domeniul comercializării pietrelor și metalelor prețioase, care cuprind cel puțin următoarele:

- **Aplicarea măsurilor de cunoaștere a clientelei (KYC)** - există obligația de a aplica măsuri de cunoaștere a clientelei.
- **Monitorizarea tranzacțiilor suspecte** - entitățile raportoare sunt obligate să transmită un raport pentru tranzacții suspecte exclusiv Oficiului dacă acestea cunosc, suspectează sau au motive rezonabile să suspecteze că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni sau au legătură cu finanțarea terorismului.
- **Raportarea tranzacțiilor care nu prezintă indicatori de suspiciune** - entitățile raportoare au obligația de a raporta către Oficiu tranzacțiile cu sume în numerar, lei sau în valută, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, inclusiv operațiunile care au o legătură între ele.
- **Păstrarea documentelor și a înregistrărilor** - entitățile raportoare trebuie să păstreze documentele și informațiile într-o formă care poate fi admisă în procedurile judiciare, în termenul prevăzut de lege, pentru a facilita punerea la dispoziția autorităților competente, la solicitarea acestora.
- **Furnizarea de informații** - entitățile raportare sunt obligate să ofere informațiile solicitate de către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor cu privire la activitățile lor în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.
- **Instruirea personalului** - entitățile raportoare trebuie să asigure instruirea periodică și participarea angajaților la programe de pregătire profesională în domeniul prevenirii spălării banilor.

Corespunzător naturii și volumului activității desfășurate, entitățile raportoare stabilesc, cu aprobarea conducerii de rang superior, politici și norme interne, mecanisme de control intern și proceduri de administrare a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului pornind de la evaluarea riscului propriu și ulterior prin încadrarea clienților în grade de risc, în funcție de care să determine măsurile de cunoaștere a clientelei aplicabile și frecvența monitorizării relației de afaceri.

Documentele întocmite în temeiul Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, trebuie să conțină cel puțin următoarele elemente:

- ▶ măsuri aplicabile în materie de cunoaștere a clientelei;
- ▶ măsuri aplicabile în materie de raportare, păstrare a evidențelor și a tuturor documentelor conform cerințelor din prezenta lege și de furnizare promptă a datelor la solicitarea autorităților competente;
- ▶ măsuri aplicabile în materie de control intern, evaluare și gestionare a riscurilor, managementul de conformitate și comunicare;
- ▶ măsuri aplicabile în materie de protecție a personalului propriu implicat în procesul de aplicare a acestor politici, împotriva oricărora amenințări ori acțiuni ostile sau discriminatorii;
- ▶ instruirea și evaluarea periodică a angajaților;
- ▶ termenul în care elementele comune ale operațiunilor care au o legătură între ele prezintă relevanță, precum și orice alte scenarii ce ar putea da naștere unor tranzacții legate între ele.

De asemenea, corespunzător naturii și dimensiunii activității desfășurate, entitățile raportoare au obligația de a desemna una sau mai multe persoane care au responsabilități în aplicarea Legii nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare, cu precizarea naturii și limitelor responsabilităților încredințate, cu aprobarea conducerii entității.

2.6 AUTORIZAREA ȘI SUPRAVEGHEREA OPERATORILOR ECONOMICI CARE EFECTUEAZĂ OPERAȚIUNI CU METALE ȘI PIETRE PREȚIOASE

Conform O.U.G. nr. 190/2000 privind regimul metalelor prețioase, aliajelor acestora și pietrelor prețioase în România, sunt considerate metale prețioase: aurul, argintul, platina și paladiul. Titlul metalului reprezintă proporția de metal prețios fin conținută de un obiect, exprimată în miimi. De asemenea, titlul aurului mai este simbolizat prin unitatea de măsură numită karat, astfel aurul fin (999%) este cunoscut și ca aur de 24Kt.

Pietrele prețioase sunt diamantele naturale, rubinele naturale, safirele naturale și smaraldele naturale. De asemenea, regimul pietrelor prețioase se extinde și asupra perlelor naturale și a perlelor de cultură.

Pentru comercializarea obiectelor și bijuteriilor din metalelor prețioase este necesar să fie marcate cu: marca de titlu, marca de responsabilitate și marca de stat, astfel:

- a. **Marca de stat** este marca oficială, protejată prin lege, reprezentată de un simbol unic pentru tipul de metal prețios, alături de precizarea titlului redat în cifre arabe, care se aplică pe obiectele din metale prețioase exclusiv de către Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, ca autoritate competentă, înainte de punerea pe piața națională a acestora;
- b. **Marca de responsabilitate** este marca stabilită și înregistrată la Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, care se aplică pe obiecte din metale prețioase de către operatorii economici care pun pe piața națională produsul, respectiv prin care aceștia își asumă responsabilitatea în legătură cu eventualele vicii ascunse ale obiectului din metal prețios;
- c. **Marca de titlu** este semnul convențional, diferit în funcție de titlul metalului prețios, care se aplică de către producător pe obiectele din metale prețioase, exprimat în cifrele arabe 585,750,925 etc.

MĂRCILE DE STAT PENTRU PLATINĂ ȘI PALADIU

Platină

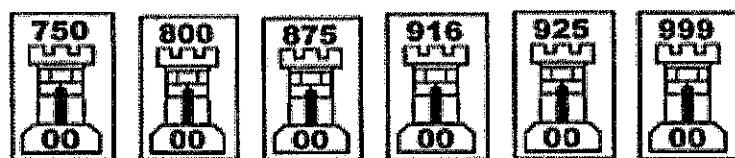
950 %

Paladiu

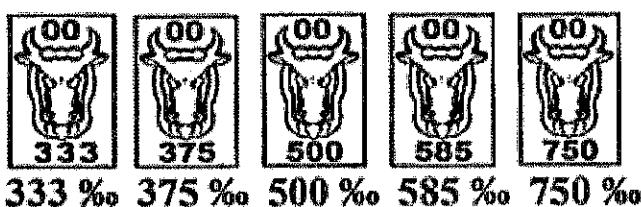
950 %

MĂRCILE DE STAT PENTRU ARGINT

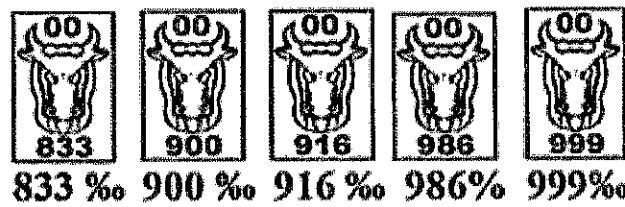

750 % 800 % 875 % 916 % 925 % 999 %

MĂRCILE DE STAT PENTRU AUR

333 % 375 % 500 % 585 % 750 %

833 % 900 % 916 % 986% 999%

Sursa: Ordinul nr. 207/2018 privind aprobarea modelelor mărcilor de stat ce urmează să fie aplicate pe obiecte și pe bijuterii din metale prețioase de către Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 363 din 26 aprilie 2018

Prin excepție, anumite obiecte pe care din cauza construcției nu pot fi aplicate aceste mărci, sunt comercializate dacă au aplicată cel puțin marca de stat sau sunt însoțite de un certificat eliberat de Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor. De asemenea, sunt exceptate de la marcarea obiectelor din aur cu o greutate de până la un gram, obiectele din argint cu o greutate de până la două grame, monedele, medaliile și plachetele sau lingourile din metale prețioase.

Pe teritoriul României pot fi comercializate și obiecte din metale prețioase care au aplicată o marcă de titlu ce reprezintă titlul legal conform legislației dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene, din Spațiul Economic European și Turcia, dacă acestea au aplicată de către o autoritate competentă din acel stat o marcă echivalentă cu marca de stat, cu condiția ca indicațiile furnizate să conțină informații echivalente și inteligibile pentru consumatorii din România.

Potrivit dispozițiilor O.U.G nr. 10/2018 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 190/2000 privind regimul metalelor prețioase și pietrelor prețioase în România, comercializarea sau expunerea spre comercializare a metalelor prețioase, fără ca acestea să fie marcate în prealabil, constituie contravenție și se sanctionează cu amendă de la 10.000 lei la 20.000 lei, precum și cu confiscarea bunurilor ce fac obiectul contravenției.

Pentru a efectua operațiuni cu metale și pietre prețioase în România, operatorii economici trebuie să solicite Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor autorizarea desfășurării de operațiuni cu metale și pietre prețioase, pe o perioadă nedeterminată, autorizație care este vizată anual.

Este important de subliniat faptul că pentru a putea desfășura operațiuni cu pietre și metale prețioase, casele de amanet au obligația de a solicita de la Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor o autorizație în acest sens, pentru obținerea căreia este necesar să fie prezentat certificatul de cazier judiciar al administratorului sau al conducerilor.

În ceea ce privește operatorii economici din statele membre ale Uniunii Europene, din Spațiul Economic European și din Turcia, nu este necesară obținerea autorizației din partea ANPC, dacă sunt înregistrați la autoritatea competentă din țara în care își au sediul. În schimb, aceștia au obligația ca, înainte de începerea efectuării operațiunilor cu metale și pietre prețioase pe teritoriul României, să notifice ANPC.

Neîndeplinirea obligației de a notifica ANPC cu privire la desfășurarea operațiunilor cu metale prețioase și pietre prețioase de către operatorul economic străin constituie contravenție și se sanctionează cu amendă de la 5.000 lei la 10.000 lei, precum și cu confiscarea bunurilor ce fac obiectul contravenției.

Operatorii economici sau comercianții care desfășoară activități în domeniul metalelor prețioase sunt autorizați de către Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC).

În materia prevenirii spălării banilor și a finanțării terorismului, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB) are competențe de supraveghere și control în ceea ce privește persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele.

3. INDICATORI DE SUSPICIUNE

3.1 RISCURILE DE SPĂLARE A BANILOR ÎN DOMENIUL COMERCIALIZĂRII METALELOR ȘI PIETRELOR PREȚIOASE

Rețelele de crimă organizată transfrontaliere sunt implicate în activități de spălare a banilor proveniți din alte infracțiuni prin metode bazate pe comerț. Aceste metode sunt menite să exploateze comerțul la nivel internațional și tranzitul de bunuri folosind facturi și documente fictive. Conform unui raport EUROPOL, printre mărfurile cel mai frecvent comercializate sunt incluse ceasurile, bunurile de mare valoare, aurul.

În ceea ce privește riscurile de spălare a banilor, cele mai vulnerabile sectoare sunt cele în care se folosesc în mod intensiv numerarul, astfel rețelele criminale investesc în bunuri mobile de mare valoare precum bijuteriile și metalele prețioase.

Grupurile infracționale organize continuă să transforme veniturile murdare prin achiziția de metale prețioase precum aurul deoarece este un activ intens folosit și recunoscut internațional, având caracteristica de a fi anonim și ușor de transportat.

Sectorul comercializării metalelor și pietrelor prețioase este prevăzut în Standardele GAFI/FATF prin Recomandarea 23 - Afaceri și profesii nefinanciare desemnate (DNFBP).

Aurul este o monedă universal acceptată care a rămas stabilă indiferent de fluctuațiile de pe piețele financiare globale. Totodată, având în vedere contextul geopolitic din perioada recentă, prețul aurului a înregistrat o creștere semnificativă depășind valoarea de \$2,100/uncie monetară la finalul anului 2023.

Infractorii pot recruta cărăuși care să transporte aurul sau bijuteriile peste graniță, atât legal cât și ilegal prin comiterea infracțiunii de folosire de acte falsificate, respectiv contrabandă. Membrii grupărilor de crimă organizată s-au specializat în spălarea banilor proveniți din comiterea de infracțiuni săvârșite în străinătate, iar utilizarea persoanelor interpuse face ca infractorii să rămână anonimi și să ofere aparență de legalitate a transferurilor respective.

Din cauza caracteristicilor pieței, aurul nu trebuie să existe sau să fie mutat fizic pentru a fi tranzacționat. Astfel, acesta poate fi facturat ca și bun comercializat pe o factură pentru a justifica fluxurile financiare ilicite, pe plan intern sau transfrontalier.

Sursa: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/other-side-of-coin-analysis-of-financial-and-economic-crime>

În aprilie 2022, România a adoptat O.U.G. nr. 53/2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 129/2019 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și privind modificarea și completarea unor reglementări, cu modificările și completările ulterioare, care stabilește obligația „*altor persoane care, în calitate de profesioniști, comercializează bunuri, numai în măsura în care efectuează tranzacții în numerar a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 10.000 euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care au o legătură între ele*”, de a notifica în termen de 15 zile Oficiul cu privire la începerea/suspendarea/încetarea activității care intră sub incidența prevederilor Legii nr. 129/2019.

Conform Evaluării Naționale a Riscurilor (ENR), sectorul persoanelor care, în calitate de profesioniști, comercializează metale și pietre prețioase a fost identificat ca având **risc mediu** de spălare a banilor. În etapa de integrare a spălării banilor proveniți din infracțiuni precum evaziunea fiscală, înșelăciune, corupție, infractorii pot încerca să plaseze sume semnificative în numerar prin achiziționarea unor bunuri de lux cum ar fi ceasuri, bijuterii din metale și pietre prețioase, lingouri din aur.

Grupările infracționale investesc în bunuri mobile de mare valoare precum bijuterii și metale prețioase cu scopul de a converti veniturile ilicite în aur deoarece oferă anonimat, își păstrează valoarea și poate fi depozitat și transportat în siguranță, apoi vândut oriunde la ghișeu. Spălarea de bani care implică aur poate fi identificată atunci când transferurile efectuate către țările de proveniență ale aurului sunt retrase rapid în numerar.

Pentru mai multe detalii, <https://www.onpcsb.ro/ro/a/161/rezumatul-raportului-nra>

3.2 RISC TRANSFRONTALIER

Din perspectivă europeană, România se află pe rute consacrate de trafic de droguri destinate pieței din partea de vest a Europei, aceasta fiind poziționată pe ruta balcanică a heroinei, respectiv pe cea de intrare în Europa a cocainei, prin portul Constanța, fiind și o zonă de tranzit pentru droguri sintetice din vestul Europei spre Orientul Mijlociu.

Conform rapoartelor elaborate la nivelul Europol, piața drogurilor reprezintă o sursă majoră de venit pentru grupările de criminalitate organizată din UE (aproximativ 30 miliarde EUR pe an).

Situația geopolitică recentă a presupus pe de o parte, reducerea capacitatii grupurilor infracționale din Ucraina, iar pe de altă parte schimbarea rutelor de transport ilegal de țigarete sau droguri pe teritoriul României. Totodată, traficul de migranți rămâne un domeniu prioritar, fiind una din rutele preferate cu destinația finală Europa de Vest.

În materia traficului de persoane, se mențin tendințele din anii anteriori, România păstrându-și statutul de țară de origine pentru victimele traficului de persoane, din cauza contextului social-economic. Potrivit unui raport FATF, Organizația Internațională a Muncii a estimat că munca forțată generează peste 150 de miliarde de dolari anual.

Principalele infracțiuni predicate identificate în România sunt evaziunea fiscală, corupția și criminalitatea organizată care își desfășoară activitatea pe plan extern (criminalitate informatică, trafic de ființe și droguri, furt).

Surse: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-fight-against-crime>
<https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/drug-markets-report-2019>
<https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/Human-trafficking.html>

Conform Evaluării Naționale a Riscurilor, riscul transfrontalier este încadrat la **risc ridicat** deoarece rețelele infracționale acționează în mai multe țări pentru a reduce şansele de a fi descoperite și utilizează diverse metode de a investi sau tranzita produsele provenite din săvârșirea de infracțiuni.

Operațiunile transfrontaliere sunt utilizate de infractori pentru a oferi o aparență de legalitate veniturilor ilicite, astfel transferul produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni dintr-o țară în alta se face prin intermediul unor documente false.

Zonele libere reprezintă un instrument important în procesul de globalizare, reprezentând un acord vamal utilizat la nivel internațional cu scopul de a asigura o zonă cu un regim comercial special. Astfel, bunurile pot fi descărcate, depozitate, manipulate, fabricate sau reconfigurate și reexportate în temeiul unor reglementări vamale specifice, cu un regim special de măsuri fiscale.

Zonele libere din România sunt reglementate de Legea nr. 84/1992 privind regimul zonei de liber schimb și se aplică de Ministerul de Finanțe prin Autoritatea Vamală Română. În România există 6 zone de liber schimb și anume: Constanța, Brăila, Galați, Sulina, Giurgiu și Curtici - Arad.

Acțiunile generatoare pentru obținerea fondurilor ilicite care susțin spălarea de bani sunt cele de contrabandă, respectiv introducerea ilegală a mărfurilor cu grad ridicat de risc sau prezentarea/folosirea de documente false la autoritatea vamală.

Principala vulnerabilitate a zonelor libere în materia spălării banilor în domeniul comercializării metalelor și pietrelor prețioase este depozitarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni, în special pietre și metale prețioase, care, din punct de vedere tehnic, sunt în tranzit, astfel încât nu pot fi detectate cu ușurință.

Conform unui raport publicat de Organizația Mondială a Vămilor (OMV/WCO), grupurile infracționale organizate își convertesc în mod frecvent veniturile ilicite în alte forme de valoare precum aur și pietre prețioase, ca ulterior să le transporte în afara granițelor drept contrabandă.

WCO a creat Programul de Combatere a Spălării Banilor și a Finanțării Terorismului (AML-CFT) în 2018 și a implementat Proiectul TENTACLE în anul 2019. Primul efort operațional al Proiectului TENTACLE a avut loc în Regiunea Asia-Pacific (Operațiunea TENTACLE - Asia-Pacific I), în anul 2019 și a condus la confiscarea a aproximativ 5 milioane de dolari într-o combinație de aur și valută. Până în prezent, au fost efectuate 6 operațiuni globale de reținere pentru infracțiuni de contrabandă cu valută și pietre/metale prețioase, care au condus la confiscarea a peste 40 de milioane de dolari sub formă de valută, metale și pietre prețioase, respectiv diamante.

Sursa: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/illicit-trade-report/itr_2022_en.pdf

3.3 COMPORTAMENTE CARE AR PUTEA RIDICA SUSPICIUNI (red flags)

- clientul cumpără fără a ține cont de caracteristici precum valoare, dimensiune sau culoare;
- clientul insistă să efectueze plata în numerar sau prin intermediari;
- clientul dorește să fie anonim sau are cerințe specifice de a păstra secretul asupra identității acestuia;
- clientul evită să furnizeze informații adecvate cu privire la identitatea acestuia;
- clientul pare să cunoască limitele de raportare, astfel achiziționează bunuri fără să depășească pragul impus de legea în vigoare;
- sursa fondurilor o reprezintă o companie situată într-un paradis fiscal;
- plata se face în valută.

4. TIPOLOGII DE SPĂLARE A BANILOR ÎN DOMENIUL COMERCIALIZĂRII METALELOR ȘI PIETRELOR PREȚIOASE

Studiu de caz 1. Grupare internațională implicată în contrabandă cu aur

În luna iunie 2023 a avut loc o operațiune transfrontalieră la care au participat autorități de aplicare a legii din Italia, Germania și Elveția, care a condus la arestarea a 10 membri ai unei grupări infracționale implicată în contrabandă cu aur și bunuri de valoare, cât și în activități de spălare a banilor.

Se estimează că gruparea a folosit scheme diverse de spălare a banilor pe teritoriul Europei, prejudiciul estimat fiind de peste 15 milioane de euro.

Operațiunea/investigația a început în anul 2019 la inițiativa ROS Carabinieri în Florența și s-a desfășurat cu cooperarea autorităților de aplicare a legii din Elveția și Germania. Rețeaua de criminalitate organizată a fost compusă din 10 membri de naționalitate italiană, greacă, turcă și iraniană care desfășoară activități în industria aurului. Aceștia au folosit firme paravan pentru a recicla veniturile provenite din scheme complexe de spălare a banilor.

Membrii grupării au cumpărat aur și alte bunuri de valoare de pe piața neagră, au falsificat documentele de proveniență ale acestora și au folosit curieri pentru transportarea lor în Turcia, care era destinația finală. În Zurich, investigatorii au găsit o cameră transformată în topitorie ilegală în care aurul era topit pentru a se ascunde originea ilicită.

Sursa: <https://europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/10-gold-smugglers-put-behind-bars>

Studiu de caz 2. Grupare infracțională specializată în comercializarea de bijuterii din aur

Polițiștii din cadrul Brigăzii de Combatere a Criminalității Organizate Alba și procurorii D.I.I.C.O.T. - Serviciul Teritorial Alba Iulia au efectuat 225 percheziții domiciliare la membrii unei grupări infracționale, pe raza mai multor județe, pentru destructurarea unei grupări infracționale organizate, specializată în săvârșirea de infracțiuni de contrabandă și comercializare pe teritoriul României a produselor supuse marcării, fără a fi marcate. În cursul investigației, au fost confiscate aproximativ 60 kg de bijuterii din aur.

Din investigații a reieșit faptul că, în cursul anului 2013, pe raza județului Constanța a fost constituită o grupare infracțională organizată având ca scop săvârșirea de infracțiuni de contrabandă cu bijuterii din aur aduse din Turcia. Inițiativa ar fi aparținut unui cetățean turc, care deținea o firmă de transport internațional de persoane cu autocare și care urmărea intențiile unor mari vânzători de bijuterii de aur, din România și Europa, de a primi cantități foarte mari de bijuterii din aur, fără a fi supuse unui regim vamal (taxe vamale și accize), nefiind evidențiate și declarate către autoritățile fiscale ale statului.

Astfel, bijuteriile erau aduse din Turcia cu autocarele, pe bază de comandă făcută de către diferiți bijutieri, către membrii grupării sau direct în Turcia. După ce erau introduse în țară, acestea erau depozitate/ascunse în spații special amenajate pentru disimulare, ulterior fiind distribuite unor „cărăuși”. Aceștia foloseau apoi mai multe autoturisme care aveau spații disimulate, special create pentru ascunderea bijuteriilor pe care le transportau pe teritoriul României și în țări precum Bulgaria, Polonia, Ucraina, Serbia, Ungaria, Austria, Germania, Italia și Macedonia, de unde colectau sumele de bani aferente comenziilor. Cea mai mare cantitate identificată la un transport intern a fost de aproximativ 20 de kilograme.

Sursa: <https://www.mai.gov.ro/225-de-perchezitii-la-suspecti-de-contrabanda-cu-bijuterii-din-aur>

Credit: Adobe Stock and IMF

Exemplu 1. Reciclarea fondurilor provenite din infracțiunea de trafic de droguri

O grupare organizată din țara X cumpără aur de la mai mulți comercianți de metale și pietre prețioase, folosind veniturile provenite din trafic de droguri. Ulterior, prin folosirea de interpuși, aurul este utilizat pentru obținerea de numerar prin împrumuturi de tip amanet.

Exemplu 2. Supraevaluarea prețului pentru a justifica transferuri ilicite

Subevaluarea sau supraestimarea pietrelor prețioase este folosită pentru a justifica transferurile transnaționale. Un comerciant poate vinde pietre și metale prețioase la un preț mai mic decât valoarea înscrisă pe factură, suma reală fiind suprafacturată. Astfel, cumpărătorul plătește pentru prețul întreg și justifică astfel transferul de fonduri ilicite.

5. CONCLUZII

În acest raport elaborat de către Oficiul Național de Prevenire și Spălare a Banilor s-a evidențiat faptul că principala caracteristică a metalelor și pietrelor prețioase reprezintă și cea mai mare vulnerabilitate a acestora de a fi utilizate în reciclarea veniturilor ilicite provenite din săvârșirea de infracțiuni predicat. Metalele și pietrele prețioase au valoare intrinsecă, sunt ușor de introdus în mod ilegal și pot fi tranzacționate în mod anonim.

De asemenea, a fost evidențiată legătura strânsă dintre infracțiunile predicat care implică constituirea unui grup infracțional și activitățile în care acestea sunt specializate, la nivel transnațional.

La nivelul Spațiului Economic European (SEE), tehniciile de a spăla profiturile ilicite sunt specifice prelucrării și comercializării, în special, a metalelor și pietrelor prețioase. În cazul aurului, acesta este susceptibil de a fi folosit pentru a combina aspecte ale procesului de plasare-stratificare-integrare.

Spre deosebire de alte metale și pietre prețioase, semnificația culturală a aurului, precum și potențialul său de a legitima numerarul ilicit oferă premisele utilizării sale abuzive.

Fenomenul reprezintă o provocare semnificativă pentru entitățile raportoare, respectiv pentru toate autoritățile competente și presupune o bună colaborare între supraveghetori și autoritățile de aplicare a legii pentru a depista și a întreprinde acțiunile necesare pentru a diminua consecințele fenomenului infracțional la nivel național.